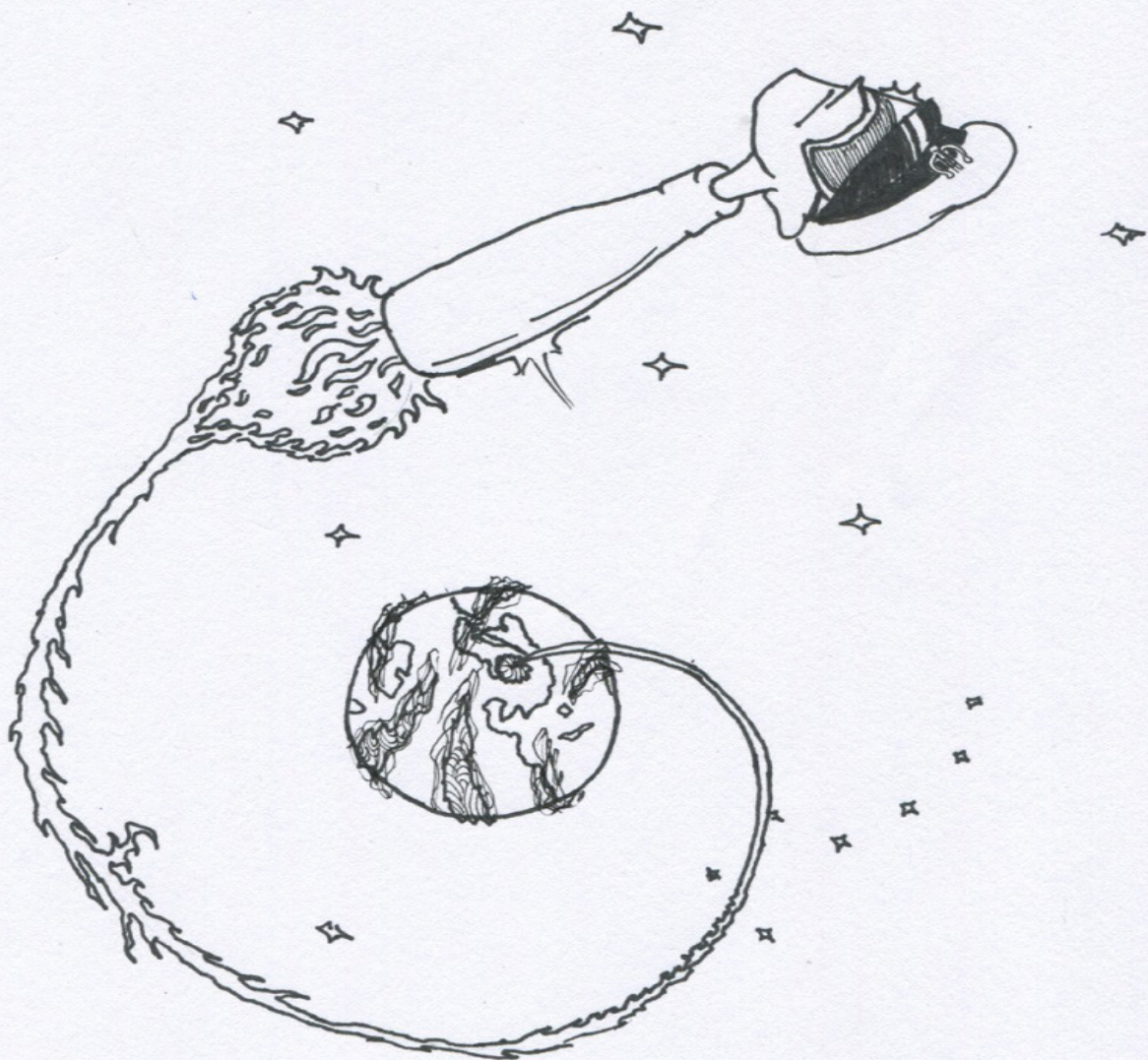

Politicus

2018

Alcohol

Innehållsförteckning

Ledare	3
Politik och Historia	
Finland och Alkohol-en kort historik	4
Alkoholliberalism och hälsoproblem	6
Debatten om alkohol, problemfall och samhälle	8
Ekonomi och Produktion	
Alkoholen beskattas hårt i Finland	10
De nordiska alkoholmonopolerna	12
Världen simmar i öl-från själslig medicin till trendiga hantverkssöl	14
Kultur och Samhällsliv	
Ett nej tack i studielivet	18
Varför dricker vi mindre idag?	20
Alkohol- Stigma och beroende	22
Bonus	
En proper guide till att släcka törsten	24
Drinkar	25
Visste du att?	26

Medverkare

Redaktion
Thomas Fagerholm
Vilja Johansson
Kristian Karvonen
Elisabeth Järnefelt
Nadja Vesterinen
Felix Räckylä
Yascha Gilbert
Axel Sandell

Layout
Thomas Fagerholm

Extra medverkan
Axel Eriksson

Tryck
Winbase Oy

Gästskribenter
Carina Gräsbeck
Sebastian Stjernwall
Elis Karell

Intervjuade
Mika Lattu
Thomas Karlsson

Illustrationer
Rasmus Weiss

Ledare

Starkt integrerad i vår kultur som alkoholen är, har vi alla, oavsett är vi storkonsumenter, absolutister eller måttlighetsdrickare, någon form av relation till alkoholen. Det finns troligtvis inte en enda vuxen person i Finland som undgått att överväga sitt förhållningssätt till öl, vin och sprit. Mängderna vi konsumerar ligger mellan absolutistens avvisning till långt över storkonsumentens minimum på 24 portioner i veckan.

Som vi alla vet fungerar alkoholen som en social katalysator men mera av det goda innebär oftast inte att slutresultatet blir bättre. När det gäller alkoholen så är det tvärtom. De ekonomiska förlusterna av alkoholens skadeverkningar överstiger vinsterna staten får in via skatteintäkter, men eftersom spriten är ett essentiellt bränsle för väldigt många, är ekonomiska incitament att minska på konsumtionen oftast verkningslösa.

På trettioalet då vi insåg att varken en fri alkoholmarknad eller totalförbud mot sprit är fungerande lösningar, förlitade vi oss på att begränsa försäljningen av starkare alkoholprodukter till ett enda statsägt bolag. Tvång och restriktioner har dock aldrig i slutändan hindrat folk från att dricka, som exempel blev smuggling en bra business under förbudstiden och idag väntar konkurrenterna med billig sprit på andra sidan av finska viken. Så ska vi få kontroll på drickandet, måste det ske på konsumenternas egna villkor.

Trots rykten om att vi är folket som inte kan vara utan sprit, ligger vi inte ens nära världstoppen i liter konsumerad alkohol per capita. Faktum är att förbrukningen minskat de senaste åren, där de bakomliggande orsakerna är bland annat bättre allmänt välmående samt större kännedom om hälsoeffekterna.

Som ett par sista ord om alkohol är det viktigt att påpeka att spriten inte är en ensamstående faktor, utan alltid en medspelare i den omgivande kontexten, vilket är viktigt att komma ihåg för att minska på beskyllningar och moraliserande. Tidningens innehåll är varken likt en antidrog-tidning eller ett cocktail-magasin, texterna är mera vetenskapligt inriktade. Så varför inte vända på bladet och njuta av alkoholen genom samhällsvetenskapliga och nationalekonomiska filter.

Thomas Fagerholm, Chefredaktör

Finland och alkohol – en kort historik

Yascha Gilbert

Det är välkänt att det rådde alkoholförbud i Finland mellan åren 1919-1932, men i praktiken hade landet haft en förbudslag redan från 1907 då Finland ännu regerades av det ryska kejsardömet. Under tsartiden stödde folket ännu totalförbudet. Däremot då Finland blev självständigt år 1918, och en egen förbudslag godkändes, hade populariteten för den hunnit sjunka mycket. Ändå skulle försäljning och förtäring av alkohol förbli olagligt i 13 år.

Under dessa 13 torra år började man sakta men säkert se en hel del brottslighet.

- Kriminaliteten ökade och många började göra business på att smuggla alkohol, huvudsakligen från Estland. Det är svårt att säga hur hög konsumtionen var under dessa tider eftersom marknaden var svart, förklarar **Thomas Karlsson** som är alkoholforskare vid institutet för hälsa och välfärd (THL).

Den svenskspråkiga kustregionen var bland dem som tog tillfället i akt.

- Åbolänningar och ålänningar smugglade mycket. Finlandssvenska **Algoth Niska** var bland dem som började sälja spritdrycker till Helsingforseliten då förbudslagen infördes. I dag är han känd som den finländska smugglarkungen, berättar Karlsson.

Företaget Pub Niska, som har restauranger i Åboland och på Åland, har nämnts efter smugglarkungen.

Börskraschen 1929 orsakade en global ekonomisk kris som också lämnade avtryck i finländarnas alkoholkonsumtion.

- Det var då som tanken om att legalisera försäljning av alkohol för att få skattepengar uppstod. I folkomröstningen 1931 fick förbudslagen på näsan.

Det fanns tre alternativ i folkomröstningen och valdeltagandet var 44,4%. Det första alternativet var bevarande av förbudslagen som fick 28% av rösterna. Det andra, som fick endast 1,4% röster var ändring av lagen så att kontrollerad och skattskyldig framställning och handel med svaga alkoholfordrycker skulle vara tillåtet. Det tredje alternativet var upphävande av förbudslagen och stadgande av en ny lag som skulle tillåta övervakad och beskattad framställning och handel med andra än enbart svaga alkoholdrycker. 70,6% av de som röstade ville upphäva förbudslagen.

Den 5 april 1932 klockan 10 öppnades Finlands första 48 Alkobutiker, varav en var i en Rovaniemi landskommun och resten i städer. Datumet är ursprunget till den kända sifferserien 5-4-3-2-1-0. Alkos första prislista omfattade 164 produkter, jämfört med 8184 i skrivande stund. På den tiden måste man gå fram till disken och fråga efter det man ville ha. Först 30 år senare öppnades Alkos första självbetjäningsbutik, och inte förrän 1998 skulle Alkos sista diskbutik förvandlas till en självbetjäningsbutik.

Då andra världskriget kom dracks det väldigt lite.

- Alkohol har alltid varit en lyxvara, och under krigstiden var det nästan ingen som hade råd med det, berättar Karlsson.

Försäljning och inköp av alkohol begränsades under krigstiden i flera etapper. Mot slutet av kriget, år 1943, infördes det så kallade brännvinskortet till följd av råvarubrist och olaglig försäljning. Det skulles slopas först många år senare, 1971.

Också under 50-talet var det väldigt lugnt konsumtionsmässigt och det var endast männen som drack alkohol. Först på 60-talet började kvinnor dricka.

- Kring samma tid växte önskan efter en mer liberal alkoholpolitik och mer högljudda krav uppstod, berättar Karlsson.

År 1969 hände det mycket inom alkohollagstiftningen i Finland. Innan den nya alkohollagen och lagen om mellanöl trädde i kraft i januari det året fick man inte sälja någon alkohol på landsbygden. Nu fick 4,7 procentig mellanöl säljas vanliga butiker och Alkobutiker öppnades också utanför städerna. Samma år sänktes åldersgränsen för inköp av svaga drycker från 21 år till 18 år, och 20-åringar fick nu köpa samtliga alkoholdrycker.

- Mellan åren 1968 och 1969 ökade alkoholkonsumtionen med 46%. Forskarna trodde att människor skulle övergå från starksprit till mellanöl men istället blev det en additionseffekt.

Konsumtionen fortsatte att stiga brant fram till mitten av 70-talet. 1977 hade alkoholkonsumtionen växt så kraftigt att man beslöt att förbjuda alkoholreklam.

- Fram till 1985 hölls konsumtionen jämn. Från 80-talets mitt ser man en brant stigande konsumtion, det beror på att man avvecklade bankverksamheten och människor hade mycket mera pengar än tidigare, förklarar Karlsson.

I början av 90-talet drabbades Finland av en recession.

- Bankröntorna blev högre och man började igen spara in på alkoholkonsumtionen.
- Även under de senaste 10 åren har vi sett en neråtgående trend. Det beror högst troligen på att alkoholskatterna har höjts 6 gånger.

Den senaste alkohollagen trädde i sin helhet i kraft den 1 mars 2018. Redan i januari legaliserades försäljning av drycker med upp till 5,5% i livsmedelsaffärerna.

- Konsumtionen förutspåddes höjas 4%, men i de första sex månaderna har vi inte sett en märkbar förändring.

Försäljningen av ginbaserad longdrink i butiker ökade med 479% under årets första halva.

- Den sammanlagda försäljningen, med Alkobutiker och restauranger inräknat, har gått upp med 216%, berättar Karlsson.

Samtidigt säljer man nu 49% mindre fermenterad longdrink.

Det har skett många förändringar i Finlands alkohollagstiftning under de senaste 100 åren. Då Finland blev en del av Europeiska unionen började man bland annat beskatta alkohol utgående från alkoholhalt och -volym istället för värde. I samband med vårt lands EU-inträde har Alko småningom övergått från en myndighet till ett självständigt, statsägt bolag.

Karlsson väntar med spänning på riksdagsvalet nästa år.

- Samlingspartiet har föreslagit att monopolet slopas. Det ska bli väldigt intressant att följa med alkoholdebatterna.
-
- Över det senaste seklet ser man en klar förändring också i vilka alkoholdrycker finländarna favoriserar. Alkos statistik från 1933 visar att spriten var det populäraste alternativet.
- Nu håller vinets popularitet sakta på att öka och spritkonsumtionen minskar. På 80-talet övergick vi från spritland till ölland och ölen är än i dag den mest sålda alkoholprodukten i Finland, berättar Karlsson.

Thomas Karlsson

- Ursprungligen från Borgå och bor nu i Helsingfors.
- Blev utexaminerad socialpolitiker från fakulteten för samhällsvetenskaper och ekonomi vid Åbo Akademi år 1997 och disputerade vid Åbo Akademi i Vasa år 2014.
- Fick sitt första jobb vid ÅAS som högskole- och socialsekreterare.
- Har arbetat i 18 år som alkoholforskare vid institutet för hälsa och välfärd.
- Testar gärna olika sorters vin och cognac.

Konfiskerade alkoholdrycker i tullens lager. Foto: Merivartiomuseo/flickr

Alkoholliberalism och hälsoproblem

Axel Sandell

Det diskuterades länge om ändringar i alkohollagen i Finland. Åsikterna har varierat från att öppna upp Alkos monopol helt och hållet för att ha en mer konkurrenskraftig alkoholmarknad, till att endast tillsätta vin till matbutikerna för att kunna köpa sig en flaska till söndagsmiddagen. Alkohollagen förde dock också med sig mycket som inte var så omdebatterad, som att redan 16-åringar ska få servera alkohol utan att hans förman övervakar, att man får köpa drycker direkt från ett bryggeri och att man får köpa take-away öl från restauranger och barer. Denna artikel kommer ändå att fokusera hur tanken om en europeisk dryckeskultur och rödvin i matbutiker till slut blev "limuviinan" och "nelosbisse" i min alepa istället.

Finlands dryckeskultur varierar starkt från den sydeuropeiska dryckeskulturen, även om undersökningar ofta vill påpeka att vi dricker ungefär samma mängd som i södra Europa. Problemet i dessa undersökningar är att finländare dricker i snitt mer sällan, men väldigt mycket mera åt gången. Tanken om att finländare skulle snabbt övergå från dagens alkoholbeteende till en måttlig sydeuropeisk alkoholkultur är absurd. I Finland förknippas alkoholintag mer sällan med ett vinglas till maten, utan oftare med ett mål att bli berusad. Detta är orsaken till att man tidigare lagstiftat om striktare alkoholkontroll (högre beskattning, strikta öppethållningstider för Alko och ingen alkoholförsäljning efter 21:00).

Finland är ett unikt land då det kommer till våldsbrottslighet, på grund av att våldsbrott och alkoholkonsumtion ofta går hand i hand. Enligt Rådet för Brottsförebyggande kan våldsbrottsligheten i Finland minskas om den totala konsumtionen av alkohol minskas, och genom större socialpolitiska insatser. En majoritet av misshandelsbrotten, och en överväldigande majoritet av brott mot liv, begås under påverkan av alkohol och speciellt av män. Män faller oftare offer för våldsbrott på offentliga platser, medan kvinnor utsätts för våld i sin egen bostad eller på arbetsplatsen. Förutom en stor alkoholkonsumtion korrelerar våldsbrottsligheten med social utslagning som låg utbildningsnivå, ogift, låga inkomster, bostadslöshet och arbetslöshet.

Förespråkarna för denna nya alkohollagstiftning med limuviinan och starköl i matbutiken kan kopplas till mer marknadliberala grupper som Samlingspartiet, Sannfinländarna/de Blåa och Finlands Dagligvaruhandel r.f. Senare anslöt sig också Centern till förespråkarna. Dock kan jag inte tro att det finns någon som är så kär i Karhus A-öl att man måste ha flera månaders lång debatt - utan beslutet handlar om en kufisk politisk kompromiss. En kompromiss mellan regeringspartierna där Centern inte ville ändra på försäljningen i matbutikerna och Samlingspartiet ville införa en så hög alkoholprocentgräns som möjligt. Med att höja alkoholprocentgränsen i matbutikerna ville man hota Alkos monopolställning. Detta skulle leda till mer variation av öl sortimentet i matbutiker och kunna ge upphov för en minskad "Viinaralli" till Estland. Enligt Dagligvaruhandel r.f. skulle förändringar i alkohollagen inte bara utöka skatteintäkterna då Viinarallin slutar, men konsumentbeteende skulle ändras så att konsumenter skulle gå från starksprit till svagare alkoholdrycker.

Alla ser dock inte lika euforiskt på den nya alkohollagen. Läkare och alkoholforskare varnar för att sätta ekonomiska intressen framför befolkningens hälsa. Alkoholforskare Peter Eriksson säger i YLEs artikel att "Varje gång tillgängligheten ökar leder det till ökad konsumtion. Det är fullkomligt önsketänkande att alkoholbruket skulle minska." Eriksson hänvisar till alkoholskattens sänkning år 2004 i Finland, varefter det skedde en ökning i alkoholkonsumtionen och alkoholrelaterade skador. Han påpekar att även om det leder till mera skatteintäkter så kommer samhället och ekonomin i långa loppet att förlora då människor är drabbade av fler hälsorisker än idag. Dels på grund av att vård- och poliskostnader höjs då våldsbrottsligheten höjs och dels på grund av risken för marginalisering ökar. Dessutom påpekar han att det finns en stor motsättning med att stifta en mindre strikt alkohollag samtidigt som man reformerar social- och hälsovården. "Om man börjar spara i vården samtidigt som man ökar på hälsoriskerna går vi bombsäkert mot värre tider."

Politik och historia

Institutet för hälsa och välfärd (THL) är på samma linje med Peter Eriksson. Enligt THL dog 2 411 personer i olyckor, våld som de råkade ut för som berusade, samt alkoholrelaterade sjukdomar. Enligt Thomas Karlsson, specialforskare på THL, har det estimerats att den nya alkohollagen kommer att leda till ungefär 150 fler dödsfall per år. THL är rädd för att en liberalisering av starkölsförsäljningen kan leda till ett priskrig mellan butiker, vilket igen kunde leda till en större konsumtion av starköl.

Den nya alkohollagen tillförde alltså med sig vissa lagändringar som kan leda Finland till en mer sydeuropeisk dryckeskultur då till exempel mindre bryggerier har lättare att komma in på marknaden. Tyvärr är starköls- och limuviinaförsäljningen i matbutiker inte ett steg mot en mildare alkoholkonsumtion. Riksdagen röstade för starkölsförsäljningen med 98 – 94, där Centern, Samlingspartiet, Blåa och Sannfinländarna nästan på egenhand rodde hem röstningen. Det är otroligt att det fanns argument som att konsumenter skulle gå från starksprit till starköl på grund av de nu finns tillgängliga i Puhakka. Den ekonomiska nyttan från skatteintäkter ska inte sättas framför människornas hälsa, utan Finland bör ta en riktning där vi inte förknippar alkohol med riklig berusning och våld.

	JAA	EI	TYHJIÄ	POISSA	YHT.
KESK	19	29	0	1	49
KOK	1	35	0	2	38
SDP	33	1	0	1	35
SIN	4	12	0	2	18
PS	4	13	0	0	17
VIHR	10	4	0	1	15
VAS	11	1	0	0	12
RKP	7	3	0	0	10
KD	5	0	0	0	5

EI kannatti hallituksen esitystä eli 5,5 prosenttisten oluiden myymistä kaupoissa ja **JAA** vastusti sitä.

Källa: Yle Uutisgraafikka

Skrubenten är triggerad på starköl och limuviinan i matbutiker. Istället förespråkar han ett snävt urval goda viner i alepan istället.

Debatten om alkohol, problemfall och samhälle

Thomas Fagerholm

En av de vanligaste folksjukdomarna i Finland är alkoholism, men detta är en sjukdom vars orsakade frånvaro från jobbet inte är acceptabel eller tillåten. Frågar man en arbetsgivare är hen i de flesta fall okej med att ta sjukledigt på grund av influensa eller brutet ben, men är orsaken alkoholkonsumtion kan man räkna med motsatt reaktion. Nej, på eget ansvar var det ju, enligt arbetskulturen. Speciellt inom den högpresterande delen av samhället, är tankesättet ofta att det är ditt eget fel, även om alla individer har olika sociala förutsättningar samt intern biologisk-genetisk benägenhet att falla för missbruk.

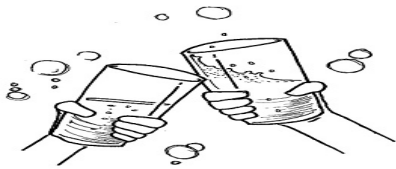
Det handlar om ömsesidig förståelse, arbetsgivare ska inte vara skyldiga att betala för, eller försumma sin potentiella produktion på grund av att arbetare inte klarar av sitt ansvar som en följd av alkoholmissbruket. Ansvarslöst är det ju också att anställa en person som inte är kapabel till arbetet. Men som vi också vet slutar inte debatten där. Av olika omständigheter i folks liv, må dessa än vara genetiska, sociala eller psykologiska, kommer det alltid att finnas de som faller för missbruk av alkohol, substanser eller spel, vilka i sin tur drar ner på samhällets totala välbefinnande. Faktorer vi vet att ökar risken för alkoholism är familjeproblem, ensamhet och att vara utan utbildning. Även om man säger att "omständigheterna inte spelar någon roll, det hänger på inställningen" hittar vi åtskilliga bevis på att detta inte fungerar i praktiken.

Ju mera dessa marginaliseras och ignoreras, desto mera skadar det samhället som en helhet i form av kriminalitet och social-och hälsovårdskostnader. De som faller i missbruk går sedan under namnet "ansvarslösa" eftersom det är lätt och bekvämt att peka ut en syndabock. Fullständigt förståeligt att man gör så men samtidigt ett enormt misstag att reducera missbrukets orsaker till att det endast är alkoholistens fel. Det handlar om att det är både omoraliskt att inte hjälpa de som är oförmögna att ta hand om sig själva, men dessutom går outnyttjade resurser i socioekonomiska mått till spillo. Samma sak gäller med ungdomar som marginaliserats på grund av politisk radikaliserings eller etnicitet. Eller utslagning på grund av funktionsnedsättningar som autism eller ADHD. Varje person som kommer över sitt alkoholmissbruk och därmed kan delta i arbetsliv och studier är en investering om man ser på saken genom ett samhällsekonomiskt filter.

Debatten om alkoholmissbruk är mera långtgående än om drickandet är okej eller inte, eftersom den speglar samhällets centrala värderingar. Det handlar om ansvarsfördelningen. I en debatt mellan två teorier om alkoholmissbruk, talar den etablerade uppfattningen för att alkoholen orsakar ett kemiskt beroende var vissa individer lättare faller för beroende, har svårt att sluta dricka och därmed förstör sitt privat- och arbetsliv som en följd av missbruket.

Den andra, som är baserad på den kanadensiska forskaren Bruce.K.Alexanders experiment, menar att i motsats till vad den gamla etablerade teorin om missbruk säger, så är problematisk användning av alkohol, substanser och spelande en form av eskapism, det vill säga flykt, som en reaktion mot att omgivningen inte är gynnsam, till skillnad från att själva rusmedlets beroendeframkallning skulle vara orsaken till missbruket.

Experimentet, som kallades för "Rat Park" baserar sig på en undersökning där råttor testades leva i 2 olika förhållanden. En grupp råttor fick leva i en bur, var det fanns 2 skålar, en med vatten och den andra med en morfinblandning. Den andra gruppen fick leva i en gynnsam miljö var de kunde leva fritt, föröka sig och äta hur mycket de ville. Även

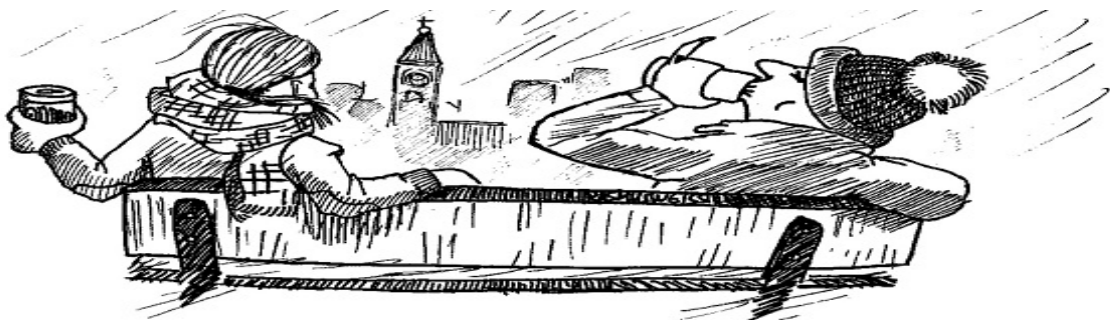
där fanns de två skålarna med vatten och morfin. Vad man märkte i experimentet, precis som Alexanders hypotes förutspått, att de råttor som bodde i burarna drack ca 19 gånger så mycket av morfinet jämfört med de som bodde i parken. Man kan dra paralleller från Alexanders experiment på råttor till verkliga livet. Det handlar alltså om att individen saknar ett fullständigt liv med tillfredsställande umgänge och mål i livet, som en följd av allt från inlärd hjälplöshet, misära förhållanden till tragiska upplevelser. Detta har skapat en grundläggande känsla av otrygghet vilken måste dämpas med alkohol, eller i råttornas fall morfin. Så vad om vi istället ändrade synsättet från att alkoholen skapar missbruk till att dålig social integration skapar missbruk. Socialt umgänge är trots allt ett av våra mest fundamentala och primära behov, man kan med sunt förnuft dra slutsatsen att en person utan socialt stöd vänder sig till alkohol, dataspelande och annan stimuli.

Trots detta, bör vi påpeka att fastän detta är bevisat i ett experiment kan vi inte hugga påståendet i sten och säga att verkligheten fungerar så här. Vi fungerar inte som råttor. Säger vi att allt missbruk är omgivningens fel, begår vi misstaget att eliminera det individuella ansvaret. Alexanders hypotes, hursomhelst, påminner oss om att de etablerade teorierna inte kan tas som absoluta sanningar.

Ett annat exempel på detta kommer högstadietiden, för ungefär 10 år sedan, då gick drog- och alkoholdiskussionerna ut på skrämsektaktik. En gubbe kom och talade framför skolan om vad som händer då man röker tobak och, visade skrämmande bilder på folk vars liv farit till spillo där storkonsumtion av sprit varit orsaken. Efter det, på rasten, gick folk ut och smygrökte och drack öl på veckoslutet. Vi använde de metoder vi då trodde att fungerade bäst.

I denna dag, tio år senare, år 2018, har vi hursomhelst gått framåt i vår drog- och alkohol upplysning. Till exempel den volontära Freestyle-kampanjen, som går runt i skolor och diskuterar med barn och unga om missbruk, har ersatt skrämsektaktiken med fakten och upplysning. Freestyle-kampanjens syfte är alltså främst att förespråka en hälsosam livsstil, istället för att predika om missbrukets konsekvenser. "Här har du fakten om alkoholen, -så här påverkar alkoholen dig objektivt sett, nu är du ansvarig över dina val", istället för "dricker du öl, finns risken att du lever under en bro resten ditt liv". Alkoholupplysningen kan vara en bidragande faktor till det som många studier visar; att unga idag dricker mindre.

Att samhället skulle bli fritt från missbruk är en lika utopistisk önskan som att världen skulle vara problemfri, men det ska inte hindra oss från att kontinuerligt utveckla bättre metoder för att bekämpa missbruket. Vi sade på 1800-talet att alkoholberoende beror på dålig självdisciplin. Efter att det fick missbruket status som en sjukdom, sedan började vi dra samband till socioekonomiska omständigheter. Eftersom vi inte vet allt idag, kan vi inte heller säga att våra sätt att förebygga alkoholism är de bästa eller att våra uppfattningar är korrekta. Vem vet vilka metoder vi har om tio år till. Eller femtio.

Alkoholen beskattas hårt i Finland

Kristian Karvonen

Allmänt

Finländarna har ett rykte om sig som ett folk med en varm relation till alkohol. Med den fördomen i skallen kunde man anta att alkoholen här skulle vara billig jämfört med många andra länder. Den som någon gång jämfört priser i Finland med vissa länder i t.ex. Mellan- eller Sydeuropa har ändå kunnat märka att alkoholen inte är särskilt billig i jämförelse, utan ofta snarare tvärtom. En delbov i dramat stavas beskattning.

Finland beskattar alkoholdrycker enligt vilken kategori de hör till. En liter ren alkohol i sprit beskattas hårdare än en liter ren alkohol i vin. Ojämligheten mellan olika alkoholdrycker är i själva verket rätt så stor; en liter ren alkohol i sprit beskattas med nästan 50 euro medan samma mängd alkohol i vin beskattas med ungefär 30 euro.

Det är svårt att avgöra hur mycket alkoholhandeln som inte blir av som en följd av skatterna är värd, men summan som går till omdistribuering via skatter är betydande. År 2016 var intäkterna från alkoholskattens sammanlagt 1 354 miljoner euro. Vem som i slutändan betalar alkoholskatten, producenten eller konsumenten, är inte heller en självklarhet. Som alltid med skatter beror det på efterfråge- och utbudselasticiteter, dvs. på hur mycket konsumenternas och producenternas konsumtions- respektive produktionsbeteenden ändrar som en följd av ett dyrare pris.

Jämfört med resten av Europa

EU-länderna har kommit överens om specifika miniminivåer på skatter för olika alkoholprodukter. Finland har inga som helst problem med att nå över dessa gränser. Av de tre stora kategorierna öl, vin och starksprit är landet hårdast beskattat i EU vad gäller öl och näst hårdast beskattat vad gäller vin och starksprit. Ölskatten är i själva verket på en helt egen nivå jämfört med de andra länderna. En liter ren alkohol i öl beskattas med 35,5 euro i Finland samtidigt som motsvarande skatt i Tyskland är 1,97 euro och i Rumänien, som har Europas lägsta skatt på öl, ynka 1,80 euro. Även skillnaden till landet med den näst högsta skatten på alkohol i öl, Irland, är enorm. I Irland betalas 22,50 euro skatt för en liter ren alkohol i ölen. Medeltalet ligger på under nio euro.

Vinproducenterna har lyckats med sitt lobbyande, för EU har ingen minimiskatt på vin. Hela 14 länder har beslutat att inte beskatta vin överhuvudtaget. Det är i praktiken alla andra stora vinproducenter förutom Frankrike. Irland, som är känt som ett land som flörtat aktivt med låga skatter på arbetskraft för att locka till sig bolag och vars skatteintäkter som procent av BNP är klart under medeltalet i EU, har unionens högsta skatt på vin. De har gjort stora höjningar i skatten under de senaste åren, före höjningarna hade Finland EU:s högsta skatt på vin.

PRODUKT	SKATT I FINLAND (€ per liter ren alkohol 1.1.2018)	MEDELTALET I EU (€ per liter ren alkohol 1.1.2018)
Vin	34,82 (2:a högst i EU)	7,18
Öl	35,55 (högst i EU)	8,86
Starksprit	47,85 (2:a högst i EU)	18,40

Småbryggerier utgör ett undantag inom beskattningen. De har i Finland möjligheten att få rabatt på skatterna från sin försäljning. Riktigt små mikrobryggerier kan få en rabatt på upp till hela 50% av alkoholaccisen. Denna rabatt gäller även importerad öl.

Bakgrund till förändringar som skett under de senaste åren

Utvecklingen av alkoholbeskattningen i Finland under de senaste 15 åren kan förenklas till enorma skattelättnader kring åren 2003-2004 och en klar trend av höjningar i skattenivån sedan 2008. Finanskrisen, som började kring 2008, påverkade beskattningen av många produkter, inte endast alkoholen. Ränteutgifterna steg som en följd av högre räntor, skillnaderna mellan staternas intäkter och utgifter ökade fort och staterna såg sig tvungna att ta till åtgärder för att öka sina intäkter. Ett relativt lätt sätt att göra det på var att höja skatterna.

Mål

Alkoholskatten hör till kategorin *punktskatt*, och har förutom sina intäktsmål även ett syfte att minska på konsumtionen av alkohol. Med en minskad konsumtion av alkohol strävar man efter att förbättra folkhälsan som i sig minskar på sjukvårdskostnader och har en positiv inverkan på landet som helhet. Man kan även se det som att staten finansierar vården av patienter med alkoholrelaterade skador genom att ta betalt i förhand, då alkoholen köps. Under de senaste tio åren har alkoholkonsumtionen stadigt minskat samtidigt som skatterna höjts. I själva verket har alkoholkonsumtionen minskat i Finland varje år sedan 2007. Om den minskade konsumtionen av alkohol enbart beror på skattehöjningarna är svårt att säga, men säkert har de haft någon inverkan.

Risker med skattehöjning

Skatteökningar kan antas ha minskat konsumtionen av alkohol i Finland. Många vill ändå fortfarande konsumera lika mycket alkoholprodukter som förr och om priset blir för högt i de inhemska affärerna kan alternativa sätt att skaffa sig alkoholen börja locka. En risk är att hembrygning blir vanligare. Då skillnaderna i alkoholpriser mellan Finland och grannländerna ökar blir även resandeförseln av alkoholen mer lockande. Om målet alltså är att minska den faktiska konsumtionen av alkohol i Finland, inte endast mängden alkoholdrycker som köps i landet, är det viktigt att inte bara Finland utan även länderna i närheten höjer sina alkoholskatter. Det är även ganska långt vad som skett. Estland har höjt alkoholskatten fem gånger under de senaste sex åren och under de allra senaste åren har även Lettland höjt sina alkoholskatter och planerar att introducera fortsatta höjningar under de kommande åren.

De nordiska alkoholmonopolerna

Felix Rääkkylä

De nordiska länderna är lika på många sätt, ett av dessa är att alla länder, förutom Danmark, har statligt monopol på alkoholförsäljning. Vinmonopolet i Norge, Vínbúðin på Island, Rúsdrekkasøla Landsins på Färöarna, som har ett alkoholmonopol trots att de hör till Danmark som inte har ett, Systembolaget i Sverige och vårt Alko här i Finland. När alkohollagen ändrades i Finland pågick det en mycket livlig debatt och kritik kom även från systembolaget, Sveriges alkoholmonopol. Men hur förhåller sig Finland med resten av Norden? I denna artikel jämförs monopolerna samt delar av lagstiftningen kring dem.

Är mitt monopol månne myndigt?

Den yngsta av monopolerna är det färöiska, grundad för blott 25 år sedan 1992. Knappt ens myndigt. I jämförelse med de andra nordiska monopolerna en riktig skrapabula. Norge och Island är de äldsta, Vinmonopolet och Vínbúðin grundades redan 1922, men Vínbúðin fick sin nuvarande form 1961 som ett nytt företag, *Áfengis- og tóbaksverslun ríkisins*, då det slogs ihop med det isländska tobaksmonopolet. Vårt Alko är tredje äldst, grundat år 1932. Systembolaget grundades 1955 efter att alkoholransoneringen i Sverige tog slut. I åldersklass faller Finland alltså i mitten.

Vilken stat skyddar sina undersåtar mest från Djävulens nektar?

I Finland brukar man tala om att Finland alltid är efter resten av Norden när det gäller att vara liberal, men när det gäller alkohollagstiftningen är Finland det mest liberala (bortsett från Danmark som inte har något monopol överhuvudtaget). Efter lagstiftningens ändring, som trädde i kraft Mars 2018, går gränsen vid 5,5 % alkohol. I den västra rik-

Ekonomi och produktion

shalvan, Sverige, går gränsen vid 3,5 %. Norge, är snäppet liberalare än sina östra grannar och drar gränsen vid 4,75%. På Färöarna har Rúsdrekkasøla Landsins monopol på all försäljning, men öl med 2,75% alkohol är ett undantag och får säljas på andra ställen. Island är mest beskyddande av alla, samtliga alkoholdrycker säljs i Vínbúðin. Som alkoholdryck klassas allt med 2,25 alkoholprocent och över.

*Alkohollagarnas långa armar **

Men, funderar vissa oroande medborgare, vad skulle hända ifall någon, en individ totalt befriad från alla slags dygder, skulle komma på den skamliga och motbjudande idén att bryta mot dessa lagar? Vilket straff skulle denna skurk få?

I Norge kan brott mot alkohollagen bestraffas med böter och upp till sex månader fängelse. Ifall det anses vara grovt brott mot alkohollagen kan man dömas till ett fängelsestraff på upp till två år (*Dersom overtredelsen er særlig grov, er straffen bøter eller fengsel inntil 2 år.*).

Även i Sverige är straffet böter eller högst två år fängelse. Däremot ifall brottet "*begåtts uppsåtligen och är grovt*" kan straffet variera mellan sex månader och sex år.

Finland har också funnit böter eller fängelse upp till två år vara lämpligt. I Finland är dock ett "*grovt alkoholbrott*" straffbart med minst fyra månader ända upp till fyra år fängelse. Ett "*lindrigt alkoholbrott*" är straffas endast med böter. Finland faller alltså i mitten mellan Norge och Sverige när det gäller bestraffningen för grova brott, men icke grova brott bär samma straff i alla tre länder.

*Vilken täljer mest guld? **

När det gäller jakten på vinster är det faktiskt Finland som segrar. Alko gjorde år 2017 en vinst på 40,7 miljoner euro gentemot Vinmonopolets som gjorde en vinst på 13,4 miljoner euro och Systembolaget som gjorde 26,9 miljoner euro i vinster. Systembolaget har en större omsättning, 2,8 miljarder gentemot Alkos 1,2 miljarder euro. Vinmonopolet hade även en större omsättning än Alko med 1,4 miljarder euro.

Finland i Norden

Finland alkoholmonopol är alltså den mest vinstbringande med bred marginal, dock inte mest omsättande av monopolen. samtidigt som Finland numera har den liberalaste gränser på vad som får säljas annanstans. Finland går dock medelvägen när det gäller bestraffning och är bland de förstfödda av de nordiska alkoholmonopolen.

Världen simmar i öl-från själslig medicin till trendiga hantverkssöl Nadja Vesterinen & Elisabeth Järnefelt

En stor del av finländare är ölkonsumenter. I snitt dricker finländare 75 liter öl per vuxen person i året. Sammanlagt blir detta ca. 413,2 miljoner liter i året. I och med att denna volym kan kännas svår att hantera, kan vi förenkla saken genom att beskriva det som 165 olympiska simbassänger fyllda med öl. Läger man bassängerna efter varandra blir det 8,25 kilometer öl på rad. Det kan tänkas vara ett projekt att få slut på denna öl men även den mest förtjusta öldrickaren behöver ej frukta, då hen får börja jobba på följande 165 bassänger igen då året skiftar.

Tiden innan vi kunde mäta ölkonsumtion i simbassänger ger inblick i utformandet av öldrickandet idag. De äldsta spåren av ölbryggeri har hittats i dagens Iran för ungefär 7000 år sedan medan de första skrifterna om öl är baserade i Mesopotamien och särskilt i Egypten nära Nilen. Bröd smulades ner i vattenkannor och det rördes om tills en grötaktig konsistens uppnåddes, sedan lämnades röran för jäsnings. Nilens vatten kunde innehålla bakterier och sjukdomar då vattendraget användes likväl som tvättplats och avstjälpningsplats. Folket lärde sig att familjerna som drack öl led av färre sjukdomar än andra och till följd av detta utvecklades många mediciner baserade på öl. Bakterierna som fanns i dricksvattnet dog nämligen i fermenteringsprocessen. I dagens läge förstår vi oss en hel del bättre på mikrober och deras funktioner, men Mesopotamiens befolkning hade redan länge sedan upptäckt ölens själsliga och kroppsliga nytta.

Från hushållsproduktion utvecklades ölbryggeri till industriell produktion då maskiner kunde börja användas i processen. Ångmaskinens ankomst möjliggjorde bl.a. effektiv malning, pumpandet av vätskor och blandandet i mäsckar utan häst eller annan manuell drivkraft. Detta framsteg i bryggerihistoria utvecklade ölproduktionen från en hantverksvara till industriellt producerat. I dagens läge ser vi en gnutta motreaktion till detta förlopp då hantverskolen har gjort återkomst, fast maskiner fortfarande är i högsta grad relevanta för produktionen.

Småbryggerier hävdar ofta till att naturen vid bryggeriet bidrar med vatten av högsta kvalitet och att vattnet är nyckeln till den bästa ölen. Vatten, malt, humle och jäst är ingredienserna som krävs för att brygga öl. Vattnets betydelse för ölens smak ligger i mineralerna i vattnet och hur hårt vattnet är. Olika typer vatten kan följaktligen också passa bättre till olika sorters öl. Med modern kemi kan vatten behandlas för att passa en viss produktion bättre vilket möjliggör att ett och samma bryggeri har möjlighet att brygga olika slags öl oberoende av vattentypen som de har naturligt tillgång till. Så var dock inte alltid fallet. Detta är en av orsakerna till att olika slags öl ofta kategoriseras geografiskt, t.ex. bayersk öl eller belgisk öl. På ett ställe där det var varmt året om var det svårt att brygga underjästa öl i och med att jäskaren inte lätt kunde kylas ned, och på ett ställe där vattnet var hårt och mineralrikt blev inte grannbyns recept som traditionellt var bryggd på mjukt mineralfattigt vatten nödvändigtvis riktigt lika gott.

Utöver ångmaskinens inverkan på ölproduktion har termometern och hydrometern haft stor inverkan på produktionsmöjligheter och dess noggrannhet. Bryggomständigheterna blev mer kontrollerbara och diversifierbara. Ölutbu-

det idag kännetecknas av en ytterst stor bredd av öltyper. Konsumenten kan välja mellan ale, lager, pils, stout, bitter och många flera. I grund och botten delas öl in i två grupper: underjästa och överjästa. Skillnaden mellan dessa två ölslag är att jästen sjunker till jäskarets botten vid jäsningsprocessen för underjästa öl medan den hålls på ytan vid processen för överjästa öl.

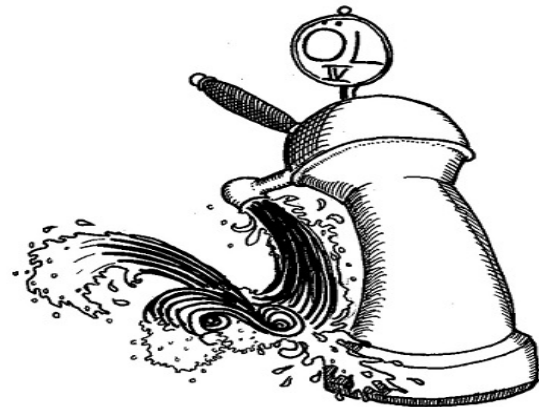
Temperaturen som ölen jäser i har en avgörande roll för vilken av dessa två processer som sker. Överjästa öl jäser vid en högre temperatur än underjästa. Att jäsa öl vid högre temperatur utsätter produkten för risk av bakterier och andra mikroorganismers inkränkning på produkten men tillåter en mycket snabbare process. Överjäst öl ger ofta en ganska stark, fruktig smak, och de flesta av dem finns under samlingsnamnet *ale*. Också senaste årens trendprodukt IPA är en överjäst öl. Den är ofta starkare och har mera humle än normalt, vilket gör att den håller länge. IPA tillverkades för att transporteras från Storbritannien till Indien, och måste därför hålla den långa båtresan. Därifrån kommer också namnet IPA, alltså *Indian Pale Ale*.

Att producera underjästa öl var inte alltid möjligt i och med att jäskaren måste kylas ner innan processen kunde börjas och detta krävde modern nedkylningsteknik. Därmed var överjästa öl de vanligaste fram till 1800-talet. Då underjästa ölen gjorde succé var den största förändringen att jäsningsprocessen gick långsammare till i och med lägre temperaturer och att ölen skulle lagras även efter primärjäsningsen. Härifrån härstammar ordet *lager*.

Öldrickandet har utvecklats från att användas som kroppsligt och själsligt läkemedel eller en dryck som finns till bara för att släcka törsten till en trendig och modern produkt. Intresset för öl har ökat explosionsartat

Bild: Pixabay

runt hela världen. I Finland har antalet bryggerier över femdubblats de senaste fem åren. Också i USA är trenden tydlig: På 80-talet fanns det 47 bryggerier i landet, medan antalet numera går upp till över 5000.

Dagens ölkonsument är kritisk och intresserad av ölens tillverkningsmetoder och ursprung. Ölet ska ha en bakgrundshistoria och en egen karaktär. Även om de stora företagens lager fortfarande är de öl som dricks mest, har intresset för hantverksöl ökat och blivit ett fritidsintresse och en hobby för många människor. Hantverksöl är öl som tillverkas i små mängder, och den kommer ofta från självständiga småbryggerier. Till småbryggerier räknas enligt finsk lag bryggerier som producerar mindre än 15 miljoner liter öl per år.

Ett småbryggeri som funnits i Finland redan från slutet av 90-talet, alltså redan innan den största hantverksöltrenden kom igång, är Bryggerirestaurangen Koulu i Åbo. Koulu kombinerar bryggeri, pub och restaurang. Vi kontaktade Koulu för att höra om småbryggerier, hantverksöl och om öldrickande som trend, och för att höra historien bakom småbryggeriet.

“Tanken om att grunda ett restaurangbryggeri i Åbo föddes i slutet av 90-talet”, skriver restaurangchef och delägare Mika Lattu till oss per e-post. “Vi hade tur då en gammal skolbyggnad i Åbo centrum skulle bli tom vid ett bra tillfälle för oss. Skolan stängdes i juni 1997 och redan i januari året därpå öppnades restaurangen”.

I och med att intresset för öl ökat och antalet ölproducen-

Ekonomi och produktion

ter blivit fler har också konkurrensen på marknaden hårdnat. Då krävs en förmåga att tänka om och mod att testa nya saker. Mika Lattu från Koulu tycker att småbryggeriernas storlek är snarare än fördel än en nackdel. Hantverksöl har möjlighet att skilja sig från den stora massan och testa modigt på olika smaker. I och med att mängderna som tillverkas är så små så finns det enligt Lattu alltid tillräckligt av de som är färdiga att testa på nya smaker, även om de vore lite mer exotiska. Småbryggerier kan alltså oftast lita på att också experimentiella satser går åt och köps av de entusiastiska och äventyrslystna öl-drickarna.

Att klara sig som ett litet bryggeri i Finland är inte lätt alla gånger. Den finska alkohollagstiftningen gör verksamheten ibland utmanande. Lattu nämner ändå skattelättnader som ett överlevnadskrav för de mindre bryggerierna. Bryggerier har rätt till skattelättnader beroende på hur många liter öl de producerar per år. Flera bryggerier består av endast en eller två personer, och det tar en hel del arbetstimmar innan produkten är färdig för konsumenterna. I och med att det är så dyrt för ett litet företag att anställa arbetskraft, måste många småbryggeriägare arbeta väldigt långa dagar, vilket leder till att många slutar då de tappar den entusiasm de haft i början, skriver Lattu.

Men varför har öl blivit en så trendigt och en allt populärare hobby? Finländare är väldigt kvalitetsmedvetna ölkonsumenter, skriver Lattu. Bryggerier som inte klarar av att leva upp till konsumenternas förväntningar klarar sig inte. Detta är bra enligt Lattu, som upplever att kvaliteten på finländskt öl stigit avsevärt under de senaste åren, och hantverksöl och småbryggerier har spelat en viktig roll i denna kvalitetsutveckling. Han tror att resande och inflytande från utlandet lägger press på finska bryggerier att utvecklas och bredda på utbudet för att svara på de globala öltrenderna.

Lattu har fullt förtroende för framtiden och tror att hantverksöl och småbryggerier kommer att förbli aktuella, trendiga och intressanta. Mängden öl som dricks tror han inte kommer öka, utan konsumenterna lägger snarare mera pengar på kvalitet och specialiteter än kvantitet.

Som sista fråga ville vi förstås veta vad som kommer bli den nya stora öltrenden efter att konsumenterna testat alla Indian Pale Ales som funnits på marknaden. Lattu skriver att han gärna skulle vara en spågumma och ett steg före alla andra. "Min vilda gissning är att vi till näst går tillbaka till rötterna och goda, rena och fräscha pilsneröl blir nästa trend. Det är dock inte så enkelt att tillverka. Alla komponenter måste vara i balans för att göra en bra produkt. Det är bara att försöka!" avslutar Lattu med en utmaning.

ABO SVENSKA TEATER

EXPERIE

KOTIPETTAJATTAREN ROMANI

MOD. INTUITION. GNISTA.

WWW.ABOSVENSKATEATER.FI

STUDERANDE
10 €
SAMMA DAG

TEATER,
BILLIGARE,
ÄN BID!

Vi känner samhällsvetarnas arbetsliv. Om du behöver råd, vi hjälper dig.

Bli medlem. yhteiskunta-ala.fi

Yhteiskunta- alan korkeakoulutetut ry

Ett nej tack i studielivet

Vilja Johansson

Alkohol är något som tenderar ta mycket plats i studielivet. Vi avnjuter snapsar, sveper ölburkar och skålar med skumvin till vappen. Men vad händer om man tackar nej?

Enligt Institutet för hälsa och välfärds (THL) studie av finländares rusmedelanvändning från 2016 framkommer att mängden unga (15–24 år) som inte konsumerat alkohol på de senaste 12 månaderna ständigt ökat från att ha varit 11% år 1998 till 27% år 2014. Till en viss del syns den här trenden också i studielivet. Under de senaste åren har seminarier och aftonskolor tillsammans med kultur och motionsevenemang fått mera plats i alla fall inom SF-klubbens verksamhet. Att de här evenemangen fått mera plats innebär ändå inte att de ersatt de alkoholcentrerade evenemangen. Man kan anta att trenden blir synlig främst genom att det nu ordnas fler olika sorters evenemang, så att det skall finnas alternativ till de alkoholdominerade festerna. Det här är enligt mig en välkommen förändring, men en viss problematik kvarstår.

En person som regelbundet konsumerar alkohol lägger kanske inte märke till hur central plats den ges i många sammanhang. Alla de största evenemangen under året är alkoholrelaterade, till och med alkoholcentrerade. Antagandet är att personer som inte dricker bra kan delta oberoende. Att anmäla sig som alkoholfri till en sits går hur bra som helst och visst kan man svepa coca-cola i stället för öl. Faktumet är att alkoholfria alternativ ofta är en andrahandslösning som innebär specialarrangemang för att möjliggöra att de som vill vara nyktra ska kunna delta i samma aktiviteter som alkoholdrickarna.

Som någon som dricker alkohol har också jag länge tänkt att det räcker med att erbjuda alkoholfria alternativ och se till att marknadsföra dem ordentligt så att folk känner att de är välkomna oberoende om de dricker eller inte. Men den här inställningen förändrar inte faktumet att det är de som inte dricker som måste anpassa sig till alkoholnjutarnas preferenser och att ansvaret att ha roligt utan alkohol sätts på den udda individen som inte dricker. Att ta det här ansvar kan i vissa fall vara ansträngande, vilket i sin tur kan leda till att tröskeln för att delta blir för hög. Om vi lutar på THL:s studie finns det alltså en risk att en fjärdedel av gänget inte deltar.

Att få alla att känna sig välkomna och trivas på evenemang är inte det lättaste uppdraget. Men då det gäller att inkludera dem som inte dricker skulle jag våga påstå att man kan komma långt med små ändringar. Delvis kunde de evenemang som inte involverar alkohol förtjäna en större satsning på marknadsföring, men främst kunde man tänka över hur man talar om de mer festrelaterade evenemangen. Också de handlar i grunden om annat än att bli full.

Det här är ämnen och frågor som föreningarna redan jobbat med en längre tid. Evenemangsbeskrivningar tenderar till exempel lägga fokus på umgänget i stället för sällskapsdryckernas alkoholhalt, vilket är ett stort steg åt rätt håll. Det har ändå inte en så stor skillnad om evenemangen oberoende uppfattas som tillfällen där det i första hand sups. Att ändra på normerna kring det här är inte en enkel sak man kan fixa över en natt, men jag tänker mig att en diskussion om dem kunde vara ett steg framåt.

Med tanke på den sjunkande trenden i ungas alkoholdrickande blir det intressant att se om och i så fall hur trenden i fortsättningen formar studieevenemangen och studielivet generellt.

VARFÖR DRICKER VI MINDRE ALKOHOL ÄN TIDIGARE?

Gästskribent-Elis Karell

Alkohol är alltid aktuellt. Inget annat rusmedel ger upphov till ens en bråkdel av den mängd diskussion, forskning och nyhetsrapportering som alkohol. Fyllan är helt enkelt en stark finländsk institution, vars inflytande inte går att undvika.

Den bekanta kulturella bilden av finländare som älskar att supa börjar dock sakta men säkert bli aningen skev, då verkligheten ser annorlunda ut. Inom kort efter sekelskiftet började ökningen i alkoholkonsumtion för första gången (med undantag av en tillfällig dykning i början av 90-talet) avta, och sedan 2007 har den totala konsumtionen minskat stadigt år för år. Samma utving har skett i många andra länder. Det finns naturligtvis en mängd orsaker till utvecklingen, och det är omöjligt att fastslå exakt vad som är en konsekvens av alkoholpolitik och vad som beror på något annat. Diverse försök har gjorts, bland annat av brittiska Institute of Alcohol Studies med sin rapport *Youthful Abandon: Why are young people drinking less?* (2017). Rapporten presenterar sju teorier:

1. Alkohol är svårare att få tag på än tidigare.
2. Ny teknologi ger unga alternativa sätt att spendera sin tid.
3. Supande bland minderåriga är inte lika acceptabelt som tidigare.
4. Unga är mera lyckliga och medvetna än tidigare.
5. Bättre föräldrar = bättre uppfostran.
6. Mera invandrare än tidigare.
7. Alkohol är dyrare än tidigare.

Rapportens författare konstaterar dock att ingen av teorierna har tillräckligt starkt empiriskt stöd för att förklara den minskande konsumtionen av alkohol. I denna artikel försöker vi reda ut eventuella kulturella orsaker till den minskande konsumtionen genom att vända blicken mot oss själva, våra egna upplevelser och erfarenheter av den finska alkoholkulturen. Genom att se på vilka roller alkoholen spelar i olika livsskeden från skolålder till arbetslivet, försöker vi förstå vad som kan ligga bakom den minskande konsumtionen (och vad rapportens författare har missat).

ALKOHOL OCH TONÅREN

Sedan 90-talet har ungas alkoholkonsumtion minskat stadigt, och endast 2 till 3 procent av 12-åringar uppger att de dricker alkohol. För en rätt så stor del kommer alkoholkonsumtionen för första gången in i bilden i högstadietiden – 8 till 9 procent uppger att de upplevt sin första fylla som 13-år gamla eller yngre, och ungefär 40 procent uppger att de gjort det som 15-16-år gamla. Man kan alltså tala om en tid för många första upplevelser. Det är dock väldigt få som börjar dricka regelbundet i de tidiga tonåren. Snarare handlar det om stapplande första möten och spännande experiment. Valet av alkoholdryck begränsas rätt så långt av utbudet – vad som än din kompis kompis lyckades få tag på, eller någons föräldrar hade i sällan öppnade spritskåp. Likaså är själva händelsen av alkoholkonsumtion beroende av omständigheter som ofta är utanför räckhåll – föräldrar som inte är hemma, barer som inte frågar efter identifikation, och så vidare.

Att dricka alkohol i de tidiga tonåren är alltså i väldigt hög grad ett undantag från normen, och den festande 14-åringen möter utan tvekan ständig moralisering från föräldrar, lärare och övriga auktoriteter. I gymnasieålder blir dock hemmafester vanligare, samtidigt som den konservativa moraliseringens avskräckande effekter blir svagare. Att dricka som 16- eller 17-år gammal är inte en

lika radikal handling som att dricka i högstadiet, och de flesta tonåringar skulle antagligen hålla med alkoholforskaren Antti Maunu, som i en intervju med MTV konstaterar att alkohol är ett (socialt) glidmedel, inte ett bränsle.

Att konsumera alkohol är alltså inte något särskilt dramatiskt, men å andra sidan kan hälsokunskapstimmarnas alarmistiska alkoholupplysning, samt det faktum att det ännu är olagligt att dricka, tänkas ge upphov till en motreaktion, en kultur som romantiserar alkoholen i sig. Alkoholen har traditionellt varit en social katalysator för indelningen i de roller och identiteter som utgör skolelevers interna hierarki – de som dricker mest är tuffast och mest coola. Gymnasie- och yrkesskolelever dricker dock klart mindre än tidigare, och en eventuell förklaring kan finnas just i förändringen i den traditionella synen på alkohol som något tufft och coolt. Trots att vi lever i en kultur som i viss mån ännu uppmuntrar till alkoholkonsumtion, finns det också tecken på motsatta, nyare tendenser. Kändisar med miljontals följare på Instagram talar om “self-care” och fysisk hälsa på ett sätt som antagligen skulle ha verkat fullständigt främmande för några årtionden. Tidigare årtiondens alkoholiserade och drogmissbrukande popstjärnor har ersatts av mera hälsomedvetna kändisar, som förkroppsligar de senaste årtiondens biopolitiska utvecklingar. Se till exempel på Kanye West, som utan tvekan är lika galen och estetiskt subversiv som David Bowie eller Kurt Cobain, men inte super närpå lika mycket.

ALKOHOL OCH STUDIELIV

Majoriteten av Finlands befolkning kan endast betrakta studielivet och studentkulturen utifrån, och det kan tänkas att den märkliga romantiseringen av alkohol bland högskolestudenter är bland det första man lägger märke till. För oss som har sett studielivet inifrån är detta helt förståeligt. Studentkulturen hör till alkoholens starkaste bastioner, vilket blir särskilt tydligt då övrig kulturella utveckling går åt ett annat håll. Studielivet är ett livsskede där fullständigt ohämmat supande och allmänt dekadent beteende kan föregå dagligen utan nästan någon moralisering. Studentkulturen uppmanar rentav till det. Universitetsstädernas barer skulle knappast ens kunna ha öppet på vardagar om det inte vore för studenter, som kompenserar för de billigare priserna med mängden som konsumeras. Alkoholen hör helt enkelt till som en allmänt accepterad och omtyckt del av studielivet, vilket syns i den lättsamma nyhetsrapporteringen om diverse studentorganisationers “humoristiska” utspel, exempelvis Polyteknikernas nykterhetsförenings försök att dricka Otnäs nyöppnade Alko tom förra månaden.

Den studentikosa alkoholkonsumtionen når sin kulmen på studenternas egna evenemang, framförallt siterna. För att få en uppfattning av hur universitetsstudenter historiskt har förhållit sig till alkohol är det bara att titta på snapsvisorna, där det inte finns någon hejd på romantiseringen av supandet. Alkoholkonsumenten i snapsvisorna är inte en festdrickare, utan en konstant full bohem, det vill säga någon som kombinerar lättja och begåvning. Drickandet präglas av en outtalad medvetenhet om den framtid som inte tillåter en lika oseriös inställning till alkoholen, att de är nu det gäller att dricka sig full för resten av livet. Alkoholen till synes orubbliga status inom studielivet krockar dock med det faktum att alkoholkonsumtionen även bland studenter har minskat stadigt under 2000-talet. Samtidigt har samhällsklimatet utvecklats mot ett mera osäkert håll, arbetslivets prestationskrav blivit högre och sträckt sig in i allt flera delar av livet, och förekomsten av ångest och depression stigit till nya höjder. Kontrasten mellan det lättsamma supandet och den stressande vardagen är skarpare än någonsin, vilket skapar en spricka mellan studentkulturen och samhället utanför.

ALKOHOL OCH ARBETE

För en ung vuxen som inte längre studerar finns det knappt några positiva konnotationer till alkoholkonsumtion. Samhället kräver att din kropp och ditt sinne ska vara i perfekt tillstånd för att tjäna kapitalet i form av heltidsarbete fem dagar i veckan, och det finns inga coola, rebelliska eller ens bohema aspekter kvar att supa. Moraliseringen, som sedan högstadieåldern sakta avtagit i styrka, är stark igen. Alkohol och arbete har knappast någonsin varit någon önskvärd eller särskilt väl fungerande kombination, men de senaste årtiondens samhälleliga och kulturella utvecklingar har lett till att alkohol passar ännu sämre ihop med arbete. 2000-talets arbetslivs bildspråk talar om välmående och fysisk hälsa, och har en starkare kroppslig dimension än någonsin tidigare. Professionell framgång förknippas inte längre med bilden av den feta, cylinderhattklädda Monopol-mannen, utan snarare med Alexander Stubb. Medan utseendekrav alltid har hört till vissa yrken, har de nu spridit sig till allt flera branscher, konstaterar forskaren Mira Karjalainen i en intervju med YLE. En sportig kropp har ingen direkt inverkan på ens förutsättningar för att jobba som politiker, expert eller konsult, men symboliserar uthållighet och prestationsförmåga, vilket dagens arbetsliv kräver. Samtidigt har informationsarbete som kräver flexibilitet och större tillgänglighet av individen blivit vanligare.

Det är en bild som alkoholen passar dåligt in i.

Alkohol - stigma och beroende

Sjungom studentens lyckliga dagar och Helan går. Till det glada, sorglösa studentlivet hör sitzar, fester och samkväm där alkoholen fungerar som ett gemenskapsskapande kitt. Den del av den finlandssvenska kulturen som präglas av kräftskivor, snaps och snapsvisor, syns även tydligt inom student- och sitzkulturen.

Till studentkulturens maskulinitetsnorm hör att dricka rejält, dock utan att slockna. Sker det ändå, ses tillståndet med ett viss mått av avsmak men blir en god historia att dra för kompisarna i efterhand. De oskrivna reglerna för män och kvinnors beteende syns även i fråga om alkoholkonsumtion. Kraftigt påverkade kvinnor drabbas av ett större stigma än fulla män. Drickandet är också behäftat med en rad ursäkter som gör att den som betett sig illa i berusat tillstånd bortförklarar sitt beteende och skyller det på alkoholen. I alla gruppgemenskaper gäller det att kunnabalansera rätt för att inte bli utstött, vare sig det gäller alkohol eller aktiviteter av annat slag. När det häftiga, lite coola beteendet övergår i missbruk och beroende framträder ett visst mått av beröringsskräck hos omvärlden, och den som gått över gränsen blir lätt stigmatiserad.

Photo av [Scott Van Hoy](#) från [Unsplash](#)

Photo av [Adam Wilson](#) på [Unsplash](#)

När Finland gick med i EU år 1995 inleddes en helt ny epok i det finska samhället. Finländarna skulle lämna det postsovetiska arvet, bli européer och det med besked. Den nya alkohollagen som trädde i kraft från och med 1 mars 2018 kan ses i ljuset av en lång räckta avregleringar som inleddes redan i slutet på 1980-talet. Vinet är nu en naturlig dryck på matbordet och i picknickkorgen och mikrobyggerierna är det nya svarta.

Vi har lyckats bryta tystnade kring många tabun och stigman, men vårt förhållande till alkohol är fortfarande problematiskt. Normerna kring alkohol och drickande är fortfarande starka och innehåller också ett stort mått av moraliserande. Nykterhetsrörelsens inflytande syns i den finländska socialpolitiken och i hur man hanterar beroendefrågor. Inom t.ex. Anonyma Alkoholister och många andra behandlingsformer avkrävs för det mesta total nykterhet. Den som kämpar med alkoholism får inte sällan höra av sin omgivning att beteendet är självförvållat och att det bara gäller att skärpa sig. Alkoholism är en beroendesjukdom som inte bara påverkar den som dricker utan även närstående, vänner och arbetsgemenskapen. Alkoholism är också en jämlik sjukdom såtillvida att den kan drabba vem som helst, oberoende av kön, yrke och social status. Till tabut hör också att vi hellre tar avstånd än lägger oss i. Och när vi lägger oss i alkoholisters situation, är det med oinbjudna råd och snusförnuftigt moraliserande. I botten ligger ofta en rädsla för att ett alkoholbeteende som gått över styr även kan drabba oss själva.

Carina Gräsbeck
SF-klubbens kurator

A photograph of a woman with long reddish-brown hair, wearing a light-colored tank top and a wide-brimmed straw hat, sitting on a wooden bench. She is looking away from the camera towards a pond with green foliage in the background. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day. A white hexagonal graphic with a thin border is overlaid on the left side of the image, containing the text 'Bästa SF-alumner'.

**Bästa
SF-alumner**

Hur är du ekonomiskt förberedd på en allvarlig sjukdom eller arbetslöshet? Tänk om din familj plötsligt skulle ha endast en försörjare?

Livförsäkring, försäkring för arbetsförmåga och skydd vid allvarlig sjukdom är effektiva sätt att trygga din ekonomi i oväntade situationer.

Vi hjälper dig kartlägga riskfaktorerna för din ekonomi
samt trygga din ekonomi.

Se videon och läs mer
www.aktia.fi/sv/vakuutukset

Aktia

En (kanske-inte-så-)Proper Guide Till Att Släcka Törsten (for dummies).

Gästskribent-Sebastian stjernwall

Törstig, det blir vi alla före eller senare. Det kan vara utmanande ibland att välja passande förfriskning att servera eller avnjuta. I synnerhet i dagens läge, med så många fantastiska och mindre fantastiska dryckesalternativ kan man förvänta sig lite beslutsångest. Var skall jag börja egentligen? Vilka drycker dricks på vilket tillfälle varierar kulturellt och världen runt. Så jag passar på att fokusera i dagens Norden. Förresten, till all tur passar flera dricksorter till många tillfällen.

Öl/Cider/Long Drink

Öl, cider och long drinks är av de mera traditionella salongs-/krogförfriskningar som passar till nästan vilket tillfälle som helst. Som t.ex. ute i parken på en solig dag.

Öl, cider och long drinks är passande för nästan vilket tillfälle som helst.

På middagar, var de än finare eller mindre fina, serveras öl/cider/long drink oftast med förrätten.

Efterrättsviner och Punsch

Punsch är känd för alla svenskar och de flesta finländare. Ända sedan skeppet *Fredricus Rex Sueciae* hämtade arrak från Indien har en gyllene dryck varit en stapel i de svenska och finländska middagsborden. Punsch är gjord av arrak, (också dels av rom och brandy), citron, te och kryddor. Oftast dricks punsch som sådan och serveras oftast med kaffe efter en middag (eller sitz i studerandes fall). Det är inte helt oerhört att punschen används i bakverk. Ibland används punsch även i cocktails, t.ex. Guldkant (Punsch och cognac) och Punsch Royale (Punsch och skumvin).

Efterrättsviner serverar i resten av världen och här i Norden någorlunda samma tjänst som punsch. De tillverkas i Sauternes i Loiredalen i Frankrike, Tyskland, Österrike och Ungern. De är oftast söta och ganska starka i volym för att passa efterrättens smak. Efterrättsviner passar även väldigt bra när det äts ostar.

Cocktails/Blandade drycker

Cocktails är blandade drycker av olika sorter. Det finns många olika cocktailvarianter som t.ex. bål, korta cocktails, långa cocktails, Ölcocktails, vin- och skumvincocktails, osv. Sangria är en blandad dryck gjord (ofta) på rödvin, frukt, socker och limonad/soda beroende på receptet och lust. Den har sina rötter i Spanien och det avnjuts på varma och soliga dagar för att svalka. Det är inte precis en superfestlig dryck men mera av en "comfort drink" enligt min åsikt så ta det här med en nypa salt. Sangria kunde även räknas som en sorts bål. Korta cocktails är oftast starka i volym med mycket smak och är meningen att avnjutas långsamt. Långa cocktails är oftast mildare och sötare i smak och är ofta gjorda på flera olika frukter och/eller sprit och likörer. För att det finns så pass många olika sorters kan de avnjutas var som helst. Det är lättare att nämna tillfällen var de inte skulle vara passande, exempelvis begravningar.

Hoppas dessa tips var till någon nytta

Vin (Rödvin, vittvin och rosé)

Är av de äldsta dryckerna på jorden och är en favorit för folk hela världen runt i en och annan form. Int att undra att det har skrivits en massa fina visor om vin, t.ex. *Frippes Vinvisa*, *Feta fransyskor*, m.m. En fantastisk dryck som går att anpassa till och avnjuta vid flera olika tillfällen. Lite billigare eller hastigt lagade vin tenderas använda i matlagning och blandade drycker (beroende på vinets syrlighet såklart). Vin serveras på middagar oftast vid huvudrätten. Det passar utmärkt som förfriskning till dejts, häng på terassen vid ett café eller bar och som salongsdryck på småtimmarna med sina närmaste vänner. Skall det vara rött, vitt eller rosé beror helt på situationen. På middagar beror det på vad det serveras för mat. Med fisk, skaldjur och vegetariskt brukar man njuta vittvin eller rosé. Med kött är det rödvin (och ibland rosé) som gäller. Ute på ett café eller krog beror det ganska långt vad man själv har lust för, men det lönar sig fråga vad personalen rekommenderar.

Champagne/Skumvin

Det är faktiskt svårt att komma på ett tillfälle när det inte skulle vara OK att servera champagne eller skumvin. Oftast dricks det för att fira något eller för att symbolisera början av festen. Det passar till allting från dop och födelsedagar till bröllop och begravningar. På wappen, midsommaren och så vidare. Det passar för att fira även mindre tillfällen som t.ex. en ny arbetsplats, en fredagkväll. Listan fortsätter oändligt. Men låt oss inte glömma studentkaffen, andra "färdigblivningsfester" och så klart när man äntligen fått sin kandi och/eller gradu godkänd.

Det passar även bra som ingrediens i olika cocktails som t.ex. Black Velvet och Mimosa.

Aperitifs och Digestifs

Aperitifer är drycker som används som aptitretare och för att höja matens behag. Det serveras oftast i samband med smått tilltugg (t.ex. oliver, bröd, paté, etc.). Vilken dryck som passar som en aperitif är så gott som vad som helst, t.ex. öl, skumvin, sangria, vermouth eller whisky.

Digestifs är drycker som serveras efter maten och har oftast högre alkoholhalt än aperitif och vissa aperitifs innehåller örter som, enligt allmän tro bland folk, hjälper till i matsmältningen. Några exempel på digestif är starka viner (t.ex. portvin), Brandy (Cognac, Armagnac, etc.), bittra och söta likörer (limoncello, Gammel Dansk, osv.).

DRINKAR

Axel Eriksson

Alligator sperm

Perfekt som en liten efterrättssnaps! Söt, smaklig och mild i procent.

Fyll din shaker ungefär halvvägs med is och tillägg;

- 2cl melon likör
- 2cl Malibu kokosrom
- 2cl ananas saft

Släng allt in i en shaker och skaka i ca. 5-10 sekunder.

Häll upp i snapsglas, toppa med ett lager grädde och njut!

Christmas cola

En drink för älskare av både cola och julafton. Ifall du är entusiastisk över dessa två, varför inte kombinera dem!

Is i glaset, följt av;

- 4cl Fireball Whiskey
- En skvätt med vaniljsirap
- Toppa med cola

Super enkelt, super gått!

Daiquiri 2.0

Skribentens favorit-drink, en utveckling på en riktig klassiker, daiquirin.

Is in i shakern ca halv fullt. Till näst;

- 2cl socker sirap
- 3cl lime saft
- 4cl ljus rom
- 2-3 droppar angostura bitters
- Skaka tills shakern är riktigt kall och häll sedan upp i ett rocksglas på is. Lägg ännu till en par droppar bitters ovan på, blanda om riktigt lite och njut. Bättre än detta kommer du inte att hitta!

Röd överflöd

En frisk, söt drink för kvällar då man kräver något lite extra. Mera ingredienser till att tillverka men desto bättre!

Fyll ett stort glas med is och lägg till;

- 2cl lime cordial
- 4cl jordgubbssirap och/eller jordgubbspyre (ingen skillnad, så länge det är 4cl)
- 4cl Bacardi Razz hallonrom
- Toppa med sprite
- Ifall du inte gillar dina drinkar allt för söta kan du lägga till lite lime eller citron saft!

Lägg till en lime skiva och en jordgubb som prydnad och så är du klar!

Krabbis-kalabalik

För dom dagarna då det känns snäppet svårare att komma upp ur sängen på morgonen.

Fyll ett stort glas (helst ett stop) med is och släng i;

- ca $\frac{3}{4}$ ginger ale
- ca $\frac{1}{4}$ valfri energidryck

Ingen alkohol i denna, men kanske inte magen tål det heller för tillfället. Enklare än så blir det inte!

Visste du att?

Palpa, eller Suomen Palautuspakkaus Oy, organiserar och utvecklar flaskretursverksamheten i Finland. Palpa ägs bland andra av Alko, Ruokakesko, Sinebrychoff och Hartwall. Omsättningen på 72 miljoner euro snurras av 13 anställda och Palpa behandlar sammanlagt ca 320 miljoner euro värt av returflaskor årligen. Dryckesförpackningar beskattas med 0,51 €/liter men denna skatt behöver inte betalas om producenten är med i ett återvinningssystem. Palpas kostnader täcks av medlemmarna som betalar en avgift för att få vara med i återvinningssystemen. År 2017 återvanns 91 % av alla plastflaskor i Finland medan endast 57 % återvanns i Storbritannien där ett pantsystem inte har implementerats. 94 % av aluminiumburkar samt 87 % av glasflaskor återvanns i Finland år 2017. Då en aluminiumburk tillverkas av återvunna materialer, kräver processen endast 5 % av den energi som skulle gå åt att producera en ny burk.

Den mörkbruna direkt återanvändbara glasflaskan är Finlands banbrytare och en äkta representant av återvinning då konsumenten har kunnat återvinna den ända sedan 1950- talet.

Elisabeth Järnefelt

LEGENDARINEN
BÖRS
OY AB
EST. 1979

**LATAA BÖRS NIGHT CLUBIN
MOBIILIKANTIS JA VALLOITA
TURUN LEGENDAI!**

1. LÄHETÄ VIESTI "BÖRS ETUNIMI
SUKUNIMI SÄHKÖPOSTIOSOITE"
(ESIM. "BÖRS MATTI MALLIKAS
MATTI.MALLIKAS@SOK.FI")
NUMEROON 044 744 7008. VIESTI
MAKSAA NORMAALIN
TEKSTIVIESTIN VERRAN.

2. SAAT PUHELIMEESI LINKIN,
JOSTA PÄÄSET LATAAMAAN
MOBIILIKANTISKORTIN
PUHELIMEESI.

**Edison
Palpa**

– Opiskelijan paras ystävä –

TULE HAKEMAAN TÄYSIN ILMAINEN EDISON-HAALARIMERKKI
Niin kauan kuin niitä riittää. Tsekkaa samalla Bar Edisonin
opiskelijaedut (su-to).

Su-to 16-02 & pe-la 16-05

Open in the evenings from Tuesday to Saturday

WE BELIEVE IN GOOD SÅS!

Propably the best Street Food in Town!

STREET FOOD BAR
with GOOD SÅS

OPENING HOURS

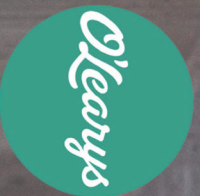
Tuesday - Thursday 16:00 - 24:00
Friday - Saturday 16:00 - 02:00
Sunday - Monday Closed

KÅREN

RAVINTOLA III RESTAURANG

Tavastgatan 22, ÅBO

restis

Lataa ja
rekisteröidy,
saat parhaat
edut käyttöösi.

